

Lietuvos muziejų asociacijos projekto
„Muziejus – mokykla – moksleivis. Muziejų ir bendrojo lavinimo mokyklų nacionalinis partnerystės tinklas“, įgyvendinamo pagal 2007 – 2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ VP1-2.2-ŠMM-10-V priemonę „Neformaliojo švietimo paslaugų plėtra“ partnerio Šilalės Vlado Statkevičiaus muziejaus

NEFORMALIOJO ŠVIETIMO EDUKACINĖ PROGRAMA

ISTORIJA ŠALIA MANEŠ

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Informacija apie švietimo teikėją	
Pavadinimas	Šilalės Vlado Statkevičiaus muziejus
Teisinė forma	Savivaldybės biudžetinė įstaiga
Buveinės adresas	S.Gaudėšiaus g. 4, Šilalė

2. Programos rengėjai (<i>nurodyti ir muziejaus darbuotojus ir partnerius mokytojus iš bendrojo lavinimo mokyklos</i>)	
Vardas ir pavardė (<i>muziejaus darbuotojas</i>):	Aurelija Bacevičienė
Pareigos, kvalifikacija	Muziejininkė-ekskursijų vadovė
Vardas ir pavardė (<i>muziejaus darbuotojas</i>):	Soneta Būdvytienė
Pareigos, kvalifikacija	Muziejaus direktorė
Vardas ir pavardė (<i>bendrojo lavinimo mokyklos pedagogas</i>):	Ona Brazauskaitė
Pareigos, kvalifikacija	Istorijos mokytoja

3. Programos pavadinimas		Istorija šalia manėš	
Trukmė (trumpalaikė – pusė metų ar vieneri metai, ilgalaikė – daugiau nei vieneri metai):		ilgalaikė	
Apimtis	Per savaitę		Per mokslo metus
			✓

4. Programos dalyviai ir jų amžius		
Dalyvių skaičius grupėje	Grupių skaičius	Vaikų amžius
20	16	10-14

II. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

5. Tikslas	Skatinti mokymąsi kultūrinėje, gamtinėje aplinkoje .
6. Uždaviniai	<ul style="list-style-type: none"> - Vesti užsiėmimus pritaikytus bendrojo lavinimo mokyklų programoms muziejuje, prie kultūros ir gamtos paminklų, istorinėse vietovėse; - Susipažinti su spaudos draudimo laikotarpiu Lietuvoje; - Sužinoti baltų gyvenimo ir piliakalnių kūrimosi istoriją; - Aplankyti garsiausias rajono piliakalnius; - Susipažinti su Šilalės miesto kūrimosi istorija; - Išgirsti garsiausių kraštiečių pasiekimus ir jų reikšmę Šilalei; - Susipažinti su Lietuvos nepriklausomybės atgavimo kovų istorija Šilalėje; - Atlikti užsiėmimų temoms pritaikytas užduotis pratybų sąsiuvinuose.
7. Ugdomosios kompetencijos	<ul style="list-style-type: none"> - Dėstomo dalyko platesnis suvokimas; - Naujas, išsamesnis požiūris į muziejų, miesto ir krašto istoriją bei patriotiškumą ; - Pagilintos rajono istorinių maršrutų žinios; - Pozityvus požiūris į kraštui nusipelnčius žmones; - Praplėsti organizuotos veiklos įgūdžiai; - Pagilintas kritinio mąstymo pritaikymas.

III. TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

8. Programos turinys	Metodai
<p>Bendradarbiaujant su mokyklomis sukurta edukacinė programa - „Istorija šalia manęs“. Programa sudaryta iš 3 užsiėmimų ciklo: „Paslaptingoji gdynė“, „Pilies kalno paslaptys“ bei „Nepriklausomybės ažuolas – Šilalės miesto širdis“. Kiekviena tema turi teorinę ir praktinę dalis.</p> <p>Siekiant sudominti moksleivius, muziejuje vyksiančiuose užsiėmimuose įvestos kūrybinio pobūdžio užduotys, įvairios savo tematika.</p> <p>Platesnis aprašymas priede Nr.1</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ekskursija Pasakojimas Ekspонатų demonstravimas Žaidybinė viktorina Audiovizualinė informacijos pateiktis Minčių lietus Pratybų sąsiuvinio pildymas Diskusija Analizavimas Stebėjimas Darbas su žemėlapiu

9. Ugdymo priemonės ir įranga

- Šilalės Vlado Statkevičiaus muziejaus ir Kazimiero Jauniaus klėtelės-muziejaus ekspozicijos;
- Šilalės rajono žemėlapis;

- Pratybų sąsiuvinis ;
- Muziejaus eksponatai;
- Dalomoji medžiaga;
- Multimedijinių pateikčių demonstravimo įranga(multimedija, kompiuteris, ekranas);
- Filmas;
- Priemonės savarankiškam darbui (plunksnos rašymui, molis lipdymui, vilna pašymui ir t.t)

10. Formalųjį švietimą papildančio ugdymo programose aprašomas programos suderinamumas su formaliojo švietimo programa ar jos moduliais

Programa „Istorija šalia manęs“ praplės ir pagilins formaliojo švietimo programos istorijos (istorinio – kultūrinio paveldo pažinimas), lietuvių kalbos (spaudos draudimo laikotarpio leidinių skaitymas, rašymas plunksna), geografijos (kartografijos žinių gilinimas) pamokų mokomąją medžiagą.

Užsiėmimų metu mokiniai pagilins pagal programą mokykloje įgytas žinias apie reikšmingus, lietuvių nacionaliniam identitetui būdingus istorijos momentus nuo XIII a. iki Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo. Edukacinė programa istorinio-literatūrinio pobūdžio, todėl jos įgyvendinimo metu naudojama muziejuje sukaupta istorinė informacija, eksponatai, kurių mokyklos neturi, bet pagal bendrojo ugdymo programą turi susipažinti.

Programa parengta detaliam ją aptarus su bendrojo lavinimo dalykų mokytojais.

IV. PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

11. Dalyvių pasiekimų vertinimas (įsivertinimas), metodai, dažnumas

Mokiniams paruoštas pratybų sąsiuvinis, kuriame jie atliks įvairias užduotis , susijusias su edukacine programa. Atlikdami užduotis jie ne patys įsivertins, ką sužinojo. Sąsiuviniai paliekami muziejuje, todėl edukatorės galės patikrinti užsiėmimų efektyvumą ir mokinių žinių įsisavinimo lygį.

Taip pat užsiėmimų metu pateikiama dalomoji medžiaga bus su praktinėmis.

Numatomi trys kiekvienos moksleivių grupės apsilankymai muziejuje, trunkantys 3 ir 2 akademinės valandas, kurių aptarimų ir frontalių apklausų metu galės įsivertinti savo žinias.

Šilalės Vlado Statkevičiaus muziejaus edukacinė programa

„ISTORIJA ŠALIA MANEŠ“

Šilalės Vlado Statkevičiaus muziejaus edukacinė programa „Istorija šalia mane“ parengta pagal bendrą Lietuvos muziejų asociacijos, LR Švietimo ir mokslo ministerijos bei Europos socialinio fondo agentūros projekto „Muziejus – mokykla – moksleivis. Muziejų ir bendrojo lavinimo mokyklų nacionalinės partnerystės tinklas“, įgyvendinamo pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ VPI-2.2-ŠMM-10-V priemonę „Neformaliojo švietimo paslaugų plėtra“.

Edukacinės programos tikslas – skatinti mokymąsi kultūrinėje, gamtinėje aplinkoje – muziejuje, prie kultūros ir gamtos paminklų, istorinėse vietovėse, suteikti galimybę mokiniams turiningai praleisti laiką, organizuojant pažintinę ir kultūrinę veiklą. Edukacinė programa sudaryta iš trijų dalių, kurių kiekviena turi teorinę ir praktinę dalis. Po tris akademinės valandas programoje skirta dviems dalims: „Paslaptingoji gadynė“ bei „Pilies kalno paslaptys“ ir dviejų akademinė valandų dalis „Ką mena Nepriklausomybės ažuolas – Šilalės miesto širdis?“. Tikslinė auditorija – bendrojo lavinimo mokyklų 3–8 klasių moksleiviai. Siekiant sudominti moksleivius, užsiėmimuose naudojami pasakojimo, muziejaus eksponatų, audiovizualinių pateikčių ir pratybų sąsiuvinių užduočių elementai, kitos patrauklios, kūrybinio pobūdžio užduotys įvirtinančios žinias apie reikšmingus, lietuvių nacionaliniam identitetui būdingus istorijos momentus nuo XIII a. iki Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo. Jos įvairios savo tematika ir turi tęstinumą. Mokykloms pageidaujant edukacinė programa gali būti dar daugiau išplėsta. Edukacinė programa istorinio-literatūrinio pobūdžio, todėl jos įgyvendinimo metu naudojama muziejuje sukaupta istorinė informacija, eksponatai.

Programa parengta detaliam aptarus su bendrojo lavinimo dalykų mokytojais. Kuriant programą atsižvelgta į užsiėmimų įgyvendinimo vietą.

1. „Paslaptingoji gadynė“

Teorinėje programos dalyje pasakojama apie caro valdžią, kuri 1864 m. uždraudė ne tik lietuviškas mokyklas, bet ir lietuvišką spaudą. Buvo negalima spausdinti leidinių tradicinių lotynišku, o paskui ir gotišku raidynu, vartoti lietuvių kalbą įstaigose. Lietuvių spaudos draudimas tęsėsi 40 metų. Draudžiamąją literatūrą į Lietuvą gabeno ir ją čia platino susikūrusios knygnešių organizacijos. Pirmąją tokią organizaciją įkūrė pats Motiejus Valančius. Kalbant apie Šilalės krašto knygnešius siekiama, kad mokinukai artimiausią susipažintų su Šilalės krašto istorija, suvoktų, jog įvykiai, vykę po 1863m. visoje Lietuvoje, vyko ir mūsų krašte. Tačiau uždraudus lietuvišką spaudą žmonės nepasidavė. Beveik visoje Lietuvoje ėmė steigtis slaptosios lietuviškos mokyklos, vadintos vargo mokyklomis. Slaptųjų mokyklų mokytojai buvo vadinami daraktoriais. Valstiečiai šias mokyklas bei daraktorius labai brangino ir saugojo nuo caro policijos ir žandarų. Pagrindiniai Lietuvai skirtos lietuviškos spaudos leidybos centrai buvo Tilžė, Karaliaučius, Ragainė, Klaipėda, Priekulė, Bitėnai. Pergabenus draudžiamą literatūrą per sieną, ją reikėjo išnešioti ar išvežioti po visą Lietuvą. Šitą darbą atliko knygnešiai. Tai autentiškas, tik Lietuvai būdingas visuomenės sluoksnis. Mokiniai supažindinami su Šilalės krašto knygnešiais, jų keliais, buvusiomis daraktorinėmis mokyklomis. Išsamiai pasakojamas ir pristatomas aklo knygnešio Petro Kavaliausko gyvenimas ir veikla. Vaidybinės dokumentikos filmo „Knygnešys „, stebėjimas.

Istorinė – literatūrinė ekskursija „Literatūrinė Šilalė“. Moksleiviai susipažins su Šilalės krašto knygnešiais, jų pavojingu gyvenimu. Pasitelkiant Šilalės rajono turizmo maršruto žemėlapiu ieškomos knygnešių slėptuvės, randamos knygų platinimo vietos. Įgytas žinias mokiniai

užfiksuoja atsakydami į klausimą. „Knygnešio dalios“ sunkumą įprasmina užsiėmimai: bausmės už knygų platinimą (klūpėjimas ant žirnių), knygų maišo nešimas ir klumpių avėjimas.

Praktiniai užsiėmimai vyks kunigo, kalbininko Kazimiero Jauniaus klėtelėje-muziejuje, Kvėdarnos apylinkėse, kur buvo susitelkęs Šilalės krašto knygnešių „žiedas“. Daraktorinė mokykla -tai išskirtinis XIX a. lietuvių tautos pasipriešinimo [carinės Rusijos](#) politikai reiškiny, betarpiškai susijęs su [knygnešyste](#).

Vaikai taps XIX a. II pusės mokyklos mokiniais: sutinkami „tikro“ mokytojo (atitinkama apranga apsirengęs pasitiks daraktorius). Įprasta slaptosios mokyklos patalpa-kaimo troba. Joje ilgas stalas su suolais, ant kurių susės vaikai (saugumo sumetimais ant stalo padėta kokios nors medžiagos rankų darbams-plunksnų plėšymui, vilnų kedenimui). Jie skaitys to meto slapta gabentas knygas, „graždanka“ spausdintus tekstus, rašys žąsies plunksnomis ant sendinto popieriaus, atliks įvairias kitas užduotis.

Pasakojama apie kunigo, kalbininko K.Jauniaus, kurio klėtelėje tą dieną bus įsikurta, lietuvių kalbos propagavimą, už ką jis 1893 m. buvo išstremtas į Kazanę.

Pateiktų žinių įtvirtinimui bus naudojamos interaktyvios užduotys. Šioje edukacinės programos dalyje dalyviams pateikiamos užduotys, kurios iliustruos išdėstytą medžiagą, padės ugdyti mąstymą.

Aplankomas knygnešio Petro Kavaliausko kapas.

2. "Pilies kalno paslaptys"

Šiuose užsiėmimuose mokiniai netradiciškai susipažins su Šilalės krašto piliakalnių istorija. Šilalės rajonas didžiuojasi piliakalnių gausa. Jų čia gausiausia visoje Žemaitijoje- net 32. Tarp jų ir vienas garsiausių žemaičių ir Lietuvos piliakalnių- Medvėgalis. Jie tebėra menkai tyrinėti, tačiau gerai žinoma šiuose piliakalniuose stovėjusių pilių istorija, nors kai kurių ir labai fragmentiška.

Tema skyla į teorinę dalį ir temines ekskursijas. Teoriniai užsiėmimai vyks archeologijos salėje. Bus aiškinama, kas yra baltai (žalvario amžius), kur jie gyveno (piliakalniuose, prie vandens telkinių), kaip gyveno (pasakojama apie stulpinius pastatus, gulsčių rąstų ir dūmines trobas; amatus, verslus). Baltų, kai ir daugelio tautų, tolimąją praeitį gaubia užmaršties rūkas. Kaip jie gyveno, daugiausia sprendžiama iš kalbos ir archeologijos duomenų. Taigi užsiėmimuose remiamasi autentiška muziejuje turima archeologinių kasinėjimų medžiaga.

Toliau aptariamas pirmųjų sustiprintų baltų gyvenviečių- piliakalnių atsiradimas. Apžvelgiami išlikę Karšuvos ir Medininkų žemių piliakalniai (Šilalės rajone). Akcentuojama gyvenamoji vieta - piliakalnis ir jo istorija, tipai, užstatymas. Pasakojama, kokios vyko kovos, kodėl upių pakrantės nusėtos senaisiais įtvirtinimais, kurie šiandien žinomi piliakalnių vardu. Ankstyviausi Šilalės piliakalniai datuojami I tūkst.pr.Kr.antrąja puse. Ką dar žinome apie tą laikmetį?

Užsiėmimų metu moksleiviai kurs archeologinių radinių rekonstrukcijas piešdami arba lipdydami iš plastilino, modelino, molio. Atliekamos pratybų sąsiuvinyje pateiktos užduotys.

Edukacinės programa neapsiribos tik muziejaus erdve. Piliakalniai- seniausi architektūrinio paveldo objektai, iki šiol apipinti legendomis ir padavimais, todėl antra integruotos pamokos dalis – ekskursijos ant garsiausių Šilalės piliakalnių: Medvėgalio archeologinio komplekso ir menamos Gedimino pilies vietos- Bilionių piliakalnio. Pilėnai buvo Trakėnų žemėje, Žemaitijoje. Pasakojama apie galimą Pilėnų lokalizaciją Bilionių piliakalnyje. Ji buvo įtvirtinta net 5 įtvirtinimų linijoms. Medvėgalio piliakalnis yra tik už 4 km. nuo Bilionių pilies kalvos. Yra pagrindo manyti, kad Pilėnų tragedijos pradžia 1329m., kai kryžiuočiai nugalėjo Medvėgalio pilies gynėjus, o kunigaikštis Margiris pralaimėjo dvikovą su čekų karaliumi Jonu Liuksemburgiečiu.

Ten pat yra Sietuvos kūrgrinda. Dalyviai galės bristi kūrgrinda, o pasiekę kitą krantą ir susėdę ant rąstų ar kelmų aptars piliakalnių strategiškai parinktą geografinę padėtį, formą, atstumus

nuo kitų piliakalnių. Klausydami įvairiausių apie piliakalnius pasakojamų legendų ir padavimų, mokiniai bandys nustatyti, kiek šios žinios yra tikros ir reikšmingos mokslui.

3. „Ką mena Nepriklausomybės ažuolas – Šilalės miesto širdis?“

Moksleiviai supažindins su Šilalės miesto istorija, jo atsiradimu, plėtra, savita architektūra ir paminklais, sužinos jų atsiradimo istoriją, reikšmę dabartiniame šilališkių gyvenime. Aptars prie Nepriklausomybės ažuolo vykusius politinio gyvenimo momentus. Užsiėmimai vyks Vlado Statkevičiaus muziejuje bei mieste.

Užsiėmimas vyksiantis muziejuje - „Žymūs Šilalės krašto žmonės“. Šilalės rajono žemėse žmonės gyveno jau neolito amžiuje (IV-II tūkstantmečiais pr.m.e.). Tai įrodo archeologinių radinių gausumas. Tačiau Šilalės miestas įsikūrė kur kas vėliau. Pasakojama apie Šilalės miesto įkūrėjus (1522m.) senos žemaičių didbajorių giminės atstovus Vaitiekaus Orvydo (Orvydavičiaus) giminę.

Mokiniai bus supažindinami su garsiausių kraštiečių pasiekimais, jų gyvenimo istorijomis (Prezidentas Aleksandras Stulginskis, Steigiamojo Seimo narys Jonas Bildušas ir t.t.). Demonstruojamos skaidrės padės išsamiau susipažinti su žymiaisiais kraštiečiais. Moksleiviai mokysis atrasti informaciją naudodamiesi tikrais istoriniais šaltiniais: nuotraukomis, dokumentais (Pasas Vilniui vaduoti), eksponatais. Pasakojama apie pirmuosius susirinkimus dėl valsčiaus valdybos sudarymo, viršaičio rinkimus, bermontininkų antpuolius, miesto gynybą. Apžvelgiama visuomenės veikėjo, kandidato į Seimą provizoriaus Simono Gaudėšiaus nepaprastai spalvinga gyvenimo istorija.

Pereinama prie Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio 1988m. renginių ir mitingų „dėl išėjimo iš TSRS“. Atgaminama Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo šventė Šilalėje. „Laisvės šauklio“ kūrimas. Muziejaus fonduose gausu medžiagos šia tema, todėl mokiniai galės išsamiai susipažinti su to laikotarpio įvykiais. Geriau suvokti medžiagą padės multimedijinė demonstracija.

Antroji užsiėmimo dalis vyksta mieste. Aplankomi Nepriklausomybės kovų dalyvių kapai, S.Gaudėšiaus vaistinė, paminklas „Laisvės šauklys“ (pasakojama jo istorija), Šilalės Nepriklausomybės ažuolo sodinimo istorija pasakojama stovint paties ažuolo paunksmėje.

Heraldikos užsiėmimai. Aiškinami Šilalės miesto simbolių reikšmė (vėliava, herbas). Mokiniai susipažins ne tik su Šilalės miesto, bet ir su visų rajono miestelių herbų ir vėliavų sukūrimo istorija, bandys iššifruoti spalvų ir simbolių reikšmes. Remdamiesi įgytomis žiniomis, istorija ir legendomis, patys bandys sukurti herbą miesteliui, kuris jo dar neturi.

„Edukacinės veiklos užduočių sąsiuvinis“ skirtas visos programos edukacinei veiklai. Edukacinė veikla sisteminga, pritaikyta prie mokyklų bendrųjų programų.